

En, als antwoord op onzen vragenden blik, lachend: „ik bedoel in de litteratuur — 't zijn immers bijna allemaal vrouwen- of kinderlevens.”

En zij, die het zeide, had gelijk. Wij tellen de mannenlevens bij eenheden, de vrouwen- en kinderlevens bij tientallen. Gevoegelijk zou men, bij dit verschijnsel kunnen mijmeren over de mode in de litteratuur — die resultante van vele invloeden, die niet alle gemakkelijk te definieeren vallen, al kan men er wel een en ander ter verklaring bij aanvoeren. Reactie, maatschappelijke invloeden, unanimistische verteederings (wij allen hebben min of meer een open, vruchtbaar veldje voor het vliegend zaadje der algemeen gevoelde ontroeringen) de geestelijke wet der traagheid, waardoor menig proces duurt tot haar oververzadiging — dit zijn wel enkele der vele factoren, die zulk een algemeen verschijnsel, althans gedeeltelijk verklaren.

Er was een tijd, dat men in heel de fransche litteratuur bijvoorbeeld geen enkel woord vernam over de natuur, zij speelde geen rol (zie „La Princesse de Clèves”, zie ook de brieven van Madame de Staël), zoo was er een tijd, dat men over het kind, over jeugd en opvoeding niet schreef, omdat het nu eenmaal geen onderwerp was, dat in de aandachts-kring van het geestelijk intellect kwam (kinderopvoeding, dat was een zaak van bakkers en moeders, iets ondergeschikts, dat zich binnen de muren der kinderkamer voltrok).

Als reactie zien we thans een onbegrensden eerbied en aandacht voor het kind. Als elke richting, die mode wordt, vertoont zij uitwassen. Het blijft dan ook niet bij een „Jaapje”, een „Prutske”, een „Les Plaisirs et les Jeux”, een „Maison de Claudine” of een „Huisje aan de Sloot”, zelfs niet bij „Koozen” en „Gijzen” — neen, onlitteraire paedagogen stellen hun herinneringen op, dagbladen vullen hun kolommen met beschouwingen in populair wetenschappelijken trant, het kind danst tusschen vele bladzijden. En waarom ook niet? Het is de slechtste hobby nog niet, maar — juist omdat het kind is wàt het is, gevoelt men een verzet. Zouden we niet wat eerbiediger kunnen zijn, wat minder voortvarend en regelend, maar stiller, wat meer luisterend en verwonderd?

Hoe het zij, de kinderen dansen door de boeken en we zien hun lichte en droeve gestalten, hun eenvoudige en gecompliceerde, hun banale en hun ongewone met het oog der liefde aan. — En toch....? Jeugdherinneringen van een mejuffrouw Asscher. Deze schrijfster heeft uit haar jeugd een en ander onthouden, iets goeds en minder goeds, — enkele emoties, enkele curieuse voorvallen.

De geest des tijds — een duiveltje soms — kriebelde aan haar pen en zie, hand en pen van de juffrouw werden gewillig en zij volgde die verleidelijke uitdaging. Schrijven is getuigen! Getuigen van wat men heeft ondergaan, opdat het tot leering strekke. Is dat iets kwaads? Ach neen,